СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 151. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 30. червня, 1928. VOL. XXXVI. No. 151. Jersey City, N. J., Saturday, June 30, 1928. THREE CENTS.

СМИТ НОМІНОВАНИЙ

УХВАЛЕНА ПЛЯТФОРМА ЗА ПРОГИБІЦІЄЮ.

ГЮСТОН, Тексас, 28. червня. — Демократична партія іменувала нині Ал. Смита своїм кандидатом на уряд президента Злучених Держав.

Сеї номінації, небувалої під богато зглядами, доконано зараз при першім голосованню 849 і двома третими голосів. Противників Смита було дуже мало; його контракандидати дістали голосів: Сенатор Джордж з Джорджії 55 і пів, сенатор Рід з Мезуре 52, конгресмен Кордел Гол з Тенесі 50, Джезі Джовнс з Тексасу 43, суддя Вотс 18. Зі сімох других кандидатів ні один не дістав навіть 10 голосів. Всіх голосів віддано було 1.097 і пів. Значить, Смит мав подавляючу більшість.

Перед самим голосованнем справа не представлялася так світло для Смита, але коли приватні вістки про симпатії переконали делегатів, що Смит таки буде номінований, богато делегатів в послідній хвилі перейшло на сторону Смита, або, як се Американці називають, перелізло на віз з бандою.

Плятформа демократичної партії, ухвалена того самого дня, по довгій і горячій дебаті в резолюційнім комітеті, на самому переді віддає честь памяти Вилсона. Далі плятформа ставить головний натиск на корупцію, розведену в урядових установах републиканцями. У справі іміграційній плятформа заявляється за обмеженнем іміграції. Плятформа домагається від федерального уряду, щоби він виповнив обіцянку Злучених Держав завести самостійну Вірменію. В справі прогибіції, що так довго була дебатована на засіданнях комітету резолюційного, плятформа осуджує републиканський уряд за половинне виконуванне закона та заявляється за добрим виконуванием прогибіційного закона.

Сенатор Гефлин видав після номінації Смита публичну заяву, в котрій каже, що південні стейти певно розібються через сю кандидатуру та що вони вже не будуть представляти на будуче такого солідного продемократичного блоку, як вони представляли досі.

З КАМПАНІЇ ГУВЕРА.

ЗНОВА ГОВОРЯТЬ ПРО ОЩАДНОСТИ.

ВАШИНГТОН, 28. червня. — Комітет виборчої кампанії Гувера заявився публично за тим, що виборчі видатки републиканської партії повинні бути як найменчі.

Ощадними назвалиби вони виборчі видатки тоді, якби вони не виносили більше, як три міліони долярів.

Головну увагу звернув комітет на фармерські стейти, в яких вони справді сподіються поважної боротьби.

ЛИНДБЕРГ ЛЕТУНОМ ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКОЇ ЗЕЛІЗНИЦІ.

НЕВДАЧНИЙ ВИЛЕТ НІМЕЦЬКОЇ ЛЕТУНКИ.

ВАШИНГТОН, 28. червня. — Німецька летунка панна Теа Раше пробувала в Гарбер Ґрейс у Квібеку свій літак „Норт Стар", котрим вона збирається летіти понад Атлянтійський океан. Літак не міг унести всего тягару. При осіданню літак ушкодився.

Линдберг приняв пропозицію Пенсилвенійської зелізниці стати начальником бюра для розвязки летничих питань сеї зелізниці. Ся зелізниця надежить до тих зелізниць, що приступили до Трансконтинентальної Воздушної Транспортової Ко., що збирається возити воздухом людий з одного побережа океану на побережа другого.

Учора случилися два летничі випадки на літаках, уживаних приватними летунами до вожения пасажирів на короткі злети. На Кертис Філді, на Лонг Айленді, загинув 17-літний пасажир Джадсон Милер, а летун Алвин Ла Фордж відніс тяжкі ушкодження тіла. Другий випадок стався на летничім поли Бейкера коло Сомиту, в стейті Ню Джерзі.

САМОВБИЙСТВО УКРАЇНЦЯ.

СТ. КЛЕР, Па., 27. червня. — (Листом від гр. К. Феценка, секр. від. 31. У. Н. Союза). — У понеділок, дня 25 червня, помер тут з власної руки Українець Антін Васкевич.

О скільки можна довідатися, Васкевич від кількох тижнів не працював і се його сильно пригноблювало. Коли в хату зачала заглядати нужда, він став ще дужче журитися. Оноді стрінув він знакомого й сей узяв його до себе та напоїв самогоном. Вернувши домів, він став заховуватися без ніякої поздержливости, кричав, грозив родині і т. д. Прийшла поліція та забрала його до вязниці, щоби протверезився. Коли на другий день, коло 10. години рано, констабель підійшов до кімнати Васкевича та застукав, щоби його випустити, Васкевич не відповідав. Констабель зайшов у кімнату та, на своє здивованне, застав Васкевича висячого на хустині. Він був неживий.

Васкевич походив зі села Комори, в Пінщині. Мав він при смерти літ 45. Лишив жену й 4 дітий. До Українського Народного Союза приступив у 1924 році.

СМЕРТЬ ЗІ ЗВОРУШЕННЯ.

ЕДМОНТ, Ню Джерзі, 28. червня. — На полях, де грають гру ґолфа під сим містом, згинув 28-літний Павло Бладсорт. Помер він наглою смертю від удару серця, наслідком сильного зворушення, коли підчас гри в ґолфа вдалося йому „зробити ямку".

Його грачі не вірили, щоби він міг занедужати з утіхи, але лікар ствердив, що грач не тільки занедужав, але й помер.

В. АВРАМЕНКО ОДРУЖИВСЯ В ШИКАГО.

Артист-балетмайстер Василь Авраменко, який недавно переїхав з Канади до Злучених Держав і перебуває тепер в місті Шикаго, пригадав собі слова зі Святого Письма „Не добре є жити чоловікови самому" і в суботу, 16. червня, взяв собі дружину, щоби не йти самому стежкою життя. П. Авраменко одружився з п. Павлиною Ґарболінською, вінніпеґською дівчиною, яка сама вчилася в него танцювати, а опісля помагала йому вчити других.

ПОЛЬСЬКА ВЛАДА УВЯЗНИЛА ЧОЛОВІКА ЗА ЗЛОЧИН В КАНАДІ.

В Берестї Литовському (на Поліссі) увязнила польська поліція Олексу Ткача з Бережниці, в Галичині, котрий торік убив у Веґревил, Алта., в Канаді, Прокопа Пчілку. Ткач признався до злочину.

РАСПУТІНОВА ДОЧКА ПОЗИВАЄ.

До суду в Парижі внесла позов жінка, що називає себе дочкою ославленого Григорія Распутіна, проти князя Фелікса Юсупова і великого князя Дмитра Павловича, домагаючися від них міліон долярів відшкодовання за те, що убили її батька. Жінка має 30 літ і є вдовою по Борисі Соловинезу; вона називає себе Марією Григоріївною Распутіновою. Свій позов основує вона на книжці князя Юсупова, яка якраз вийшла з друку, а в якій Юсупов описує, як то він убив Распутіна.

Распутін, темний і неграмотний селянин, відомий зі свого розпусного життя, вспів був зробити собі великий вплив на царськім дворі в Петербурзі, переконавши царицю, що він має якусь таємничу силу і може тою силою зберігати здоровля царевича Олексія. Распутіна не любили деякі розумнійші люде на царськім дворі і наконець убили його 15. грудня 1916 р.

ЦАРСЬКА ПАЛАТА ДЛЯ ГОРКОГО.

Совітська влада хоче, щоби Максим Горкий вже не покидав Совітського Союза і доручує йому уряд одного з членів комісаріяту освіти.

Большевики теж віддали йому царську палату в Ялті на Кримі, щоб там жив і працював.

ЗАГРОЗА НЕВРОЖАЮ.

З ріжних кінців наших земель під Польщею надходять вістки про знищені озимі засіви. В Галичині засіви пропали на 75 відсотків, а місцями й зовсім. Також і на Волині в багатьох місцях озимі засіви переорано.

ПОВІНЬ НА НІМЕЦЬКІМ ШЛЕСЬКУ.

Значна частина німецького Шлеську стала цими днями жертвою повени. Гірські потоки нанесли стільки води, що два повіти, Райхенбах і Швайдніц, опинилися під нею. Між обома містами повстало величезне озеро (15 км. довге і декілька кільометрів широке). На озері виростають тут і там невеличкі острови. Це поодинокі села, відтяті від усякої сполуки з рештою світа. Ниви позамулювані. Сіно і бараболі пірвала вода. Число жертв у людях покищо не устійнене.

ДУХОБОРСЬКИЙ ЗІЗД В БЮКЕНАН, САСК.

Центральний виконавчий комітет секти духоборів в Канаді скликав зізд духоборів в Бюкенан, Саск., на 29. червня. До участи в зїзді запрошено американських Квейкерів та Молокан з Каліфорнії. Головним промовцем на зізді має бути Петро Веригін, провідник духоборів в Канаді.

ПОВОРОТ ЕП. БУДКИ ДО КАНАДИ.

Галицькі газети подають, що епископ Микита Будка виїде зі старого краю в половині сього місяця і буде при кінци червня в Вінніпеґу. З ним приїде кількох нових священиків-місіонарів.

ВТЕЧА ЗАКОВАНОГО ВЯЗНЯ З ПОЇЗДУ.

Постерунковий Вольскі з Бохні транспортував до карного заведення в Дрогобичі вязня Михайла Гука з Вісніча. Коли поїзд доїзджав до стації в Дрогобичі, Гук, закований в кайдани, вискочив з вікна поїзду й старався втікти до ліса. Вольскі спинив поїзд і почав стріляти в напрямі втікача. Стріли не поцілили втікача, але вязень, що зранив себе підчас вискакування з поїзду в чоло, мусів зрезиґнувати з дальшої втечі.

ЗА ТРИЦЯТЬ ФУНТІВ...

Жидівський коваль Арон Натан, який приїхав до Палестини перед 30 роками з Дамаску й поселився в Яффі, продав свою 10-літню дочку магометанському купцеві Асаді на жінку для його 14-літнього сина. Ціну добито на 30 фунтах. Палестинський уряд і рабінат пробували інтервенювати в тій ганебній справі, але безуспішно.

І ЧЕХИ НЕ КРАЩІ.

В половині травня відбувся в Празі зізд аграрної партії при участи відпоручників селянства з Польщі, Югославії і Болгарії.

Із Закарпаття теж повезли аграрники селян на зізд до Праги.

Ця маніфестація потрібна була аграрникам для політичних цілей, щоби можна було писати, що все селянство з ними, що селяне одна родина. Принагідно треба було також показати, що на Закарпатті нема Українців і наш народ почуває себе чеським — тому можна вести чехізацію.

Наші селяни йшли в похід під жовто-синім прапором. Чеські паничики-студенти вихопили прапор і подерли. Не дозволено селянам співати навіть нещасного духновичівського русинського гимну „Я Русин бил"...

Коли селяне звернулися до аграрницького комітету, який розпоряджав маніфестаціями, відповіли їм, що дозволені є тільки зелені аграрницькі прапори, а коли хто хоче, то є в походах чеський національний біло-синьо-червоний (це було дозволене), а гимну теж иншого не можна співати, тільки державний.

На трибуну висадили якогось селянина із Верецького, який не знав, що йому на таких панських зборах говорити. Аграри його висміяли. Тепер українські селяне Закарпатської України певно вже не дадуться обдурити чеським аграрникам.

МАЗУРИ ЗАЧІПАЛИ, А НАШИХ ЗА ТЕ КАРАЛИ.

Дня 23. лютого 1928 відбувалося в домі п. Петра Галунки в Букачівцях радикальне передвиборче віче, на котрім реферував кандидат тоїж партії п. Гривнак. В часі віча напали на громадян около 10 мазурів з колами, почали кричати, розбивати двері, впали до хати, побили колами Василя Куйбіду і пробили ножем Шкурдака. Поліція не станула в обороні нападених, але негайно розвязала віче і на візвання присутних, щоб виступила проти мазурів, глумливо здвигала плечима. Тоді місцеві хлопці виступили самі в обороні нападених і викидуючи з хати мазурів, дещо їх потурбували. Щож робить поліція? Не арештує мазурів, котрі напали на безборонних людей з колами і ножами, але зате арештує 5 громадян за це, що ті станули в своїй і своїх братів обороні. Арештовано і відведено до арештів окружного суду в Бережанах: Василя Куйбіду, Олексу Костика, Петра Галунку, Стефана Свачія й Івана Калинського — всіх з Букачовець. Суд окружний в Бережанах переслав реквізицію до суду в Бурштині в цілі переслухання свідків і пошкодованих.

Щож роблять мазурі, ніби пошкодовані? Не являються до переслухання помимо візвань суду через кілька разів, а суддя в Бурштині замісць зарядити примусові спровадження пошкодованих мазурів до переслухання, спокійно пише далі візвання, не бачучи, що мазурі з тих візвань собі кплять і не бачучи, що бідні хлопці сидять через цілий час в слідчій тюрмі. Справа опинилася в руках оборонця — посла д-ра Михайла Західного, котрого канцелярія внесла зажалення до президії окружного суду в Бережанах. І дійсно, президія суду в Бережанах негайно телеграфічно візвала суд в Бурштині о переслання актів справи під особистою відвічальністю дотичного судді, а вкінци, не могучи діждатися пересилки актів, на засіданні Радної Палати рішив суд випустити двох на вільну стопу без кавції, а трох хлопців за зложенням кавції в сумі 600 зл. У великодну суботу вискочили хлопці з тюрми по зложенню кавції 600 зол., котру зложила канцелярія д-ра Західного, повернули до канцелярії д-ра Західного, одержуючи тут зачети на подорож домів і з великою втіхою пішли до поїзду, щоби наспіти ще домів на вечір. Дня 18. 4. 1928 явився в канцелярії д-ра Західного в Бережанах іменем всіх арештованих і іменем їхніх батьків гром. Михайло Куйбіда, привозячи випозичену кавцію і видані хлопцям гроші на дорогу, складаючи щиро-сердечну подяку за безінтересовну опіку над арештованими і за всі заходи коло їх випущення. Арештовані просиділи невинно в слідчій тюрмі від 24. II. до 14. IV. 1928. Така то була у нас толеранція і порядок підчас передвиборчої кампанії до польського сойму.

— **Один з арештованих.**

ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ ВІЙНИ.

Англійське міністерство війни заплатило 3000 фунтів стерлінґів винахідникові нової автоматичної рушниці, що дає від 30—40 стрілів на мінуту і збільшить у майбутній війні силу інфантерії.

НОВИЙ УРЯД В НІМЕЧЧИНІ

СОЦІЯЛІСТИ ЗДОБУЛИ 4 МІСЦЯ В КАБІНЕТІ. ПРЕМІЄР МІЛЛЕР РІВНОЖ СОЦІЯЛІСТ, САМ ГІНДЕНБУРҐ ДОПОМАГАВ СОЦІЯЛІСТАМ СКЛЕЄННЄ КАБІНЕТУ. УРЯД ЯВЛЯЄТЬСЯ ПРОВІЗОРИЧНИМ.

БЕРЛИН, 28. червня. — По довгих переговорах вдалося вкінці Германови Міллерови склеїти новий уряд. Президент Гінденбурґ передав йому, як соціялістови справу зложення нового кабінету, а що він не міг дати собі ради з партіями, сам Гінденбурґ натискав на партії, щоби пішли Міллерови на руку та не продовжали державної кризи.

Новий уряд, який зложено по сімох попередніх невдачних спробах, буде мати провізоричний характер. Складається він тепер з представників пятьох партій. Довше як до осені він не видержить. Тоді Міллер створить солідний коаліційний кабінет.

В теперішнім кабінеті засідає 4 соціялістів: премієр, Карль Северінґ, др. Рудольф Гільфердінґ і Рудольф Виссель. Ґенерал Ґренер буде міністром війни, а Штреземан міністром заграничним. Шанси того соціялістичного уряду можуть поправитися тільки тоді, коли Франція попустить і згодиться на дальшу евакуацію Надренії. Такий успіх може продовжити істнованне уряду.

ЛІҐА НАЦІЙ ЗА КЕЛЛОҐОМ.

МИРОЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ КЕЛЛОҐА БУДЕ ПРЕДМЕТОМ НАРАД ЗБОРУ ЛІҐИ НАЦІЙ НА ОСІННІЙ СЕСІЇ.

ЖЕНЕВА, 28. червня. — Делеґати 26 держав, що радять в Женеві над справами мира з рамени Ліґи, прийшли до переконання, що мирове предложенне Келлоґа в справі поставлення війни поза законом повинно бути предложене на найблизщих Зборах Ліґи і приняте всіми державами, що входять в склад Ліґи. Делеґати є того переконання, що Келлоґ своїм предложенцем передав те, що Ліґа голосить і готує. Келлоґа пропозиція буде предложена Лідзі з боку одної з англійських доміній.

АМЕРИКА І АНҐЛІЯ ЯК МОЛОДА ПАРА.

ПАРИЖ, 28. червня. — Лорд Кру, уступаючий британський амбасадор до Франції говорив на бенкеті американського клюбу про взаємновідносини між Америкою і Анґлією. Він каже, що є значна частина людей в Америці, яка ненавидить Анґлійців, а є і в Анґлії люде, що не хочуть навіть бачити Американця. А те все полягає на непорозумінню, бо одні других не знають. Бо на ділі, між Америкою й Анґлією панують тепер дуже добрі відносини. Між обома державами було так як в молодім супружу. Спочатку люде не знаються, а по тім добре висваряться і вже жиють в згоді, бо прочистили атмосферу.

АЛЬЗАЦЬКИХ ПОСЛІВ НЕ ЗВІЛЬНЯЮТЬ.

БУРЛИВІ СЦЕНИ В ПАРЛЯМЕНТІ.

ПАРИЖ, 28. червня. — Французький парлямент переживав одну з найбільш бурливих сцен. Ходило о звільненне альзацьких послів, яких недавно тому засудив суд на тюрму за їх автономічні змагання. Проти їх звільнення заявився премієр Поанкаре. Один з опозиційних послів заявив: Держати тих людей в вязниці, значить взяти моральний розвід між Францією й Альзацією. Мимо галасливої опозиції уряд одержав більшість. Але навіть ті, що голосували за урядом, заявили, що роблять це тільки тимчасово, для — святого спокою.

АРЕШТУВАЛИ ДАНСЬКОГО ШПІОНА.

БЕРЛІН, 28. червня. — На дансько-німецькім пограничю придержали німецькі власти капітана Лембурна, що є активним офіцером данської армії. Лембурн мав бути вже кількома наворотами в Берліні і пробував тут вести військову шпіонажу в користь Франції, намагаючися намовити стенографістку до видавання повних військових інформацій і т. п. Лембурн перечить і каже, що знав стенографістку, але не намовляв її до нічого.

КАРОЛІ ДАЛІ НА ЛІСТІ БАГАТИХ.

ГОДІ ЙОГО МІЖ БІДНИХ ЗАРАХУВАТИ, КОЛИ ПОДОРОЖУЄ І ЖИВЕ В ЛОНДОНІ ТА ПАРИЖІ. ТАК ЗАЯВИВ УГОРСЬКИЙ СУДДЯ.

ВІДЕНЬ, 28. червня. — Граф Кароліі, котрий належав до найбогатших шляхотських родів на Балкані, подав себе на лісту убогих. Проти него був виточений процес за державну зраду. Судили його за те, що в тім часі, коли валилася Австрія, він запродав Угорщину аліянтам. Він і був першим президентом угорської републики. Тепер його добра сконфісковано, а сам він вештається по ріжних містах Европи і Америки. Граф Кароліі подав до суду, що він не може покрити судових коштів, бо цілковито знищений. Домагався узнати його: убогим. Суд відмовив внесенню, арґументуючи, що бідний не буде міг жити в таких дорогих містах як Лондон і Париж.

НОБІЛЕ ВЕРТАЄ ДО СВОЇХ ТОВАРИШІВ.

ЛІКАРІ УЗНАЛИ ЙОГО ЗДОРОВИМ НА ДУСІ І ТІЛІ І ЗДІБНИМ ДО ДАЛЬШОЇ КОМАНДИ.

РИМ, 28. червня. — Всі поголоски, що були звязані зі станом здоровля ґенерала Нобіле, оказуються неправдивими. Говорили, що Нобіле терпить на сильне нервове подражненне та що експедиція відбилася дуже погано на його духовій і фізичній структурі.

Лікарі проголосили, що рани Нобіле гояться, а сам він цілком здоров. Тому Нобіле готується тепер в дорогу, щоби ратувати своїх товаришів, в першу чергу тих, що остали ще живими на ледах. До них саме думає він летіти аеропляном. На разі всяка ратункова акція припинена через густу мраку.

Останні дні не принесли ніяких вісток про судьбу пропавших. І про Амундсена рівнож нічого не чути.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ЯКИХ ЧАСАХ ЖИВЕМО?

Як би в Злучених Державах була одна тільки републиканська партія, то ціле каселеннє жилоб по конвенції в Канзас Сити під тим вражіннем, що Америка — це медом і молоком текуча країна. Тому за всі благодати, серед яких живемо, треба би нам дякувати головно розумному проводови републиканських лідерів.

Але тепер ззбрала слово друга партія. На конвенції демократичної партії в Гюстон заговорили демократи про републиканські благодати в дещо інший спосіб. Вони заявили, що майбутні американські історики назвуть теперішній період мітичним, бо ми живемо серед мітичного добробуту, мітичної ощадности, мітичних фактів, мітичних чисел і мітичних людей. Все те отже, що ми чуємо про дійсність, це казочне, недійсне, видумане.

Бо дійсність, як говорено в Гюстон, доказує, що ми живемо в Америці в часах безвстидкої корупції не тільки малих але й найвищих державних урядовців, коли грошева аристократія має всюди рішаюче слово, коли є добробут, але в одної тільки кляси, себто в банкирів і великих промисловців. Бо за один тільки рік мусіло покидати землю аж два міліони фармерів, а їх земля пішла на ліцитацію. Це діється в тім часі, коли великі залізні промисловці збільшили свої маєтки на половину. І не диво, бо Америкою править мала ґрупа людей, яких можна помістити в малій директорській комнаті Алюмінової компанії. І це фейк, коли говориться про добробут тоді, коли маємо чотири міліони безробітних, коли міліон фармерів виреклося своїх фарм, коли в 7 роках збанкротувало аж 4,000 банків, а на протязі одного тільки 1927 року провалилося аж 23.146 торговельних фірм. Це фейк, коли говориться про миролюбиву політику, а ведеться долярову дипльоматію, яка заганяє американських моряків до Нікараґви і каже їм вбивати других і самим гинути в інтересі американського бизнесу.

В той спосіб характеризував Клод Баверс часи, в яких живемо. Промова його, виголошена на демократичній конвенції мала, річ ясна, головно аґітаційний характер. Вона мала здискредитувати осьмилітну републиканську господарку і приготовити ґрунт для президентури Ал. Смита. Вона мала на ціли моральну гниль републиканського правління, щоби видвигнути на денне світло високу мораль демократичних принціпів партії Джефферзона, Клівленда і Вилсона.

Ми не будемо тепер обговорювати того, що і демократична партія кромі критики не виявила досі на конвенції нічого позитивного. Ми пождемо ще на плятформу, яка буде ухвалена конвенцією. Але мимо того цікава і важна ота критика републиканського правління. Вона нам дуже улекшує роботу над розвязкою питання про характер часу, в якім живемо.

З ПОЛЬСЬКОЇ БАСТИЛЛІ

(Голос зі Львова).

До послідних наших процесів належить процес 17-тки, що відбувся в місяцях січні, лютні і березні 1928 р., і процес 15-ки, або та зв. процес української молоді, що відбувся в днях від 24. квітня до 5. травня 1928 р. Це був процес орґанізації ЗУНРО, себто Західно-Української Національно-Революційної Орґанізації, що по словам акту обжаловання стоїть під протекторатом Президента Української Національної Ради д-ра Евгена Петрушевича. В першім процесі, за державну зрату і морд на особі польського львівського куратора Собінського брали участь в ролі обжалованих особи у віці 19—34 літ, а в процесі української молоді, також за державну зраду і саботаж виступали як обжаловані українські ґімназисти у віці 16—20 літ. Як перший так другий процес криє в собі причини, ізза яких мусить трівожитися загальна українська публична опінія.

В процесі 17-тки головною фіґурою була особа Головинського. Цей підсудний колишній український старшина був наче головою обжалованих у цьому процесі. Але хоч процес скінчився судом смерти через повішення двох обжалованих, а саме Василя Атаманчука та Івана Вербицького, то треба зазначити, що головний обжалований Головінський поводився на процесі коліноприклонно, і хоч певно нещиро, але все таки заявляв себе льояльним польським горожанином, котрий в 1920 р. перетягнув на бік наступаючих військ Пілсудського дві українські бриґади на Україні. Через те польські присяжні судді увільнили його цілковито від вини і кари. Головінський зовсім не мав причини побоюватися і без своєї заяви льояльности якоїсь більшої кари. Його притягнено до процесу неначе для демонстрації, неначе на те, щоби зробити з нього потрібний Польщі контраст льояльности — до нельояльности инших підсудних. Отже Головінського як „льояльного" присяжні судді демонстраційно увільнюють, а Вербицького і Атаманчука як „нельояльних" демонстраційно засуджують на повішення. На нашу думку оборона річ конечка. Кождому миле життя. Ніхто не хоче коротати своїх літ в тюрмі. Але понад все повинна стояти національна гідність, честь нації. А тепер згадаймо т. зв. процес української молоді, або 15-тки, тих ґімназистів з Покуття, що їх судили за державну зраду і саботаж через нищення польських комунікаційних середників і підпали дідичів.

IV.

Хто читав повість славного французького письменника Бенона п. н. „Шляхи велетнів", той окрім инших гарних річей в тій книжці мусів звернути увагу на один чудовий ніжний фраґмент, який ніколи не випадає з памяти. В цьому фраґменті одна маленька ірляндська дівчинка, зустрінувшись з таким же саме хлопчиком при діточій забаві, бере від нього монету і записує це до свого записника на фонд визволення Ірляндії з чужинецької неволі. Пізніше, по літах ці обоє маленькі ірляндські патріоти знов зустрічаються при акції визволення вітчини, уже повні сил і запалу.

Який це поетичний, ніжний, але вповні зрозумілий і вповні правдоподібний фраґмент з історії визвольної ірляндської боротьби і малюнок стану душ і умів усіх непохитних Ірляндців без огляду на це, чи це дитина чи молодець чи старець. Бо додати годиться, що у вище цитованій повісти Бенона змальовані є саме усі, таксказатиб репрезентанти ірляндського народу. Любов до підяремної вітчини і активна діяльність задля її визволення перейшла в кров і кість кождого вірного своїй вітчині Ірляндця. Ніхто там не бере за зле і недорічне ні молодому ні старому, що посвячується для національної справи, ніхто „з висот" розслабленого і осоружного опортунізму не ганить за це хочби і дуже молоденьких ентузіястів і не каже перед чужою владою каятися і стидатися своїх вчинків.

Наш процес 15-тки був поподібний в деяких чертах до змальованих французьким письменником ірляндських революційно-визвольних настроїв. Такий самий запал до рідної справи, така сама краса молодого ентузіязму у протиставленню до старого еґоїстичного і скващеного опортунізму, така сама врешті романтика. Колиб тільки процес 15-тки був інакше вівся, був би він остав у нас виховною леґендою, повною молодечого запалу і готовости до боротьби. Цим процес української молоді нагадував би ірляндські визвольні мотиви. Але від фраґменту з ірляндськими дітьми, що конспірують в обороні рідної справи, ріжниться наш процес молоді тим, що тут годі говорити про діти. Тут виступали вже молодці у віці 16—20 літ, отже представляти їх насильно перед польським трибуналом як дітваків, як це робили оборонці, — це рішучо забогато. Оборонці хотіли ратувати тих дітей і всупереч волі підсудних представляли їх перед судом як непосидющих дітваків, які, не маючи нічого спільного з революційними ідеями, пірвалися за чиєюсь, як казали оборонці, „злочинною намовою" на авантурничі і дітвацькі саботажі, яких треба — стидатися.

Колиб навіть трактувати цей процес не з національно-виховного боку, але з чисто практичного, бо ходить тут о важні життєві справи молодих людей, то й тоді не можнаб виправдати такої тактики оборони. Бож за підсудних і без каяття промовляв їх молодий вік, їх романтика і зовсім нестрашні вчинки, яких вони допустилися. Зрештою найліпшим доказом хибної тактики оборони було те, що кількох підсудних таки засуджено на вязницю близько одного року. Отже, що виграли оборонці своєю льояльністю і валянням революційних кличів західних земель України? Це повинно бути доброю наукою для нашого громадянства. Не схиляймо перед ляцькими судами вниз самостійницького прапора, ні не нівечмо тих діл, на які йдуть другі з посвятою.

(Конець).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДАЙМО ДІТЯМ ПРИЗНАННЄ, ЯК ЙОГО ДАЮТЬ ЧУЖИНЦІ.

Котрогонебудь дня не поглянемо в часописи американські, переповнені вони описами закінчення шкільного року, роздачею дипльоматів та фотографіями визначнійших учеників та учениць. Се часописи американські, які вміють впливати на молодіж, додавати їй охоти до більшої праці, до вищого образовання. Між іменами других знайдемо й імена українські. Але на сім і кінець. Ніхто й словечком не спімне за них.

Нам буцім байдуже сказати слово про своїх дітий. Написати про них до часописи, дати їм ту часопись, в котрій описано роздачу дипльомів, в котрій хвалять їх за їх труди, котра голосить світови про нагороди, які вони дістали від шкільних властий, щоб вони хоч тільки прочитали по українськи, та хоч з сего боку зацікавилися своєю часописею, се у нас щось дуже рідкого. Все проче, що днесь пишеться по часописях, їх не цікавить. Новинки мають сі самі в американських часописях, а статі політичні для них не дуже зрозумілі.

Щоби хоч дещо направити сю недостачу, яку я вважаю кривдою для нашої молодежи, я подаю тут про сю справу факти, мені одному відомі, сподіючися, що другі підуть моїми слідами та подадуть факти, про які вони знають.

В Нюпорті, в стейті Ровд Айленді, живе від 15 літ Максим Патикевич, довголітний член відділу 73. У. Н. С. Він чистить вікна та дає заняття ще чотиром Украніцям. Не про него буду писати, а про дочку його, Катерину Патикевич, котра здала іспит на доглядачку хорих („норску") та дня 9 мая с. р. дістала дипльому та лучший кусок хліба. Низшу і висшу школу покінчила п-на Катерина в Нюпорті, а школу доглядачок хорих в католицькім шпитали св. Йосифа в Фар Раковей, на Лонг Айленді. Хоть сотки миль ділили родичів від школи доньки, однак поїхали вони, щоб бути присутними на святі роздачі дипльомів. Яка радість була в серци родичів, коли попри дипльом дістала ще п-на Катерина і першу нагороду, яко найлучша учениця і практикантка у відділі операційнім, годі описати. Крім родичів, присутні були ще й дві сестри, старша Вероніка, також іспитована доглядачка хорих, котра крім звичайного курсу в Ню Йорку покінчила і надзвичайний курс в Бостоні, та молодша Вікторія, учениця другого року вищої школи, та парох їх з Фол Ривера з жеою.

Так родичі як і діти беруть живу участь в життю церковнім та народнім. Вероніка, котра працює тепер у шпитали в Провіденс, є членицею українського драматичного кружка, а Вікторія та її брат Теодор є членами мандолінової оркестри в Фол Ривер, яка числить 26 членів-дітий. Слези радости показалися на очах присутних гостей-Українців в Фар Раковей, в Колумбія Гол, коли доктор, директор шпиталю, котрий вручив п-ні Катерині першу нагороду в золоті, сказав, що се Українка одержала першу нагороду.

Принагідно відозвуся до усего українського загалу в Америці з просьбою, щоб подавали звіти і з найдальших закутин Америки, щоб ми хоть приблизно могли знати, кілько дітий нашої еміґрації кінчить вищі та фахові школи. Зробім часопись „Свободу" дійсним орґаном грядучих поколінь, будучих членів У. Н. Союза.

о. Я. С.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(145)

Усівшись в одному з спокійних кутків галі, він почав розпитувати про завдання нашого Ґенерального Комітету, про його орґанізацію, конструкцію, мету й пляни роботи.

Після того як я дав йому вичерпуюче пояснення, він пішов до кабінету, де був ґен. Табуї й за 3—5 хвилин вернувся в супроводі ґенерала, якому представив нас. Табуї дуже ввічливо привитався, висловив свою подяку Комітетові, що той відкликнувся на його запрошення й відразу поставив конкретні запитання.

Розмову передаю по памяти, тому не ручусь за літеральну точність її, але по змісту вона була така:

— Скажіть, прошу які части — запитав ґенерал Табуї — є українські й де вони розміщя розташовань.

— До цього часу вже закінчена остаточно українізація 17-ти піхотних дивізій — відповів я, назвавши їх нумера й міста розташовань.

— Якуб ви хотіли мати допомогу від французьких представників при командуванню російської армії?

— Перше, задоволення численних прохань Ґенерального Комітету, про видання наказу, якийби остаточно затвердив уже зукраїнізовані части, як також затвердивби дальшу українізацію армії по плянам Ґенерального Комітету, чого Комітет увесь час домагається. Це треба не так в інтересах самої українізації, як в інтересах впорядкування цього стихійного процесу, якого спинити ніхто і ніщо не може. Непевність та нервовість, з якою даються дозволи на українізацію лише уривками, частково, не може реґулювати, або послабити болючости цього процесу. Навпаки, вона штовхає його на шлях анархічних, деструктивних проявів, що ні в якому разі не може лежати в інтересах російської армії, а тому й її союзників.

— Накресліть мені коротенько ваш плян українізації армії?

Я коротко змалював наш плян українізації армії та залог на Україні, прохаючи вплинути в інтересах спільної боротьби на фронтах на російське правительство і військове командування, щоби вони дали відповідні зарядження цього в життя. Зокрема прохав я, щоби скорше на Південно-Західний і Румунський фронти були перевезені українські части, особливо 21-ий корпус.

Замітне враження на ґенерала зробило, коли я дав докази, що 6, 17 і 41 корпуси, що вели наступ 18. червня, були фактично українськими, що військовим командуванням, як видно, старанно ховалось від своїх союзників.

Все це Табуї та Пеле пильно записували у свої записні книжки.

В цей час в другому кінці салі появились Оберучев і комісар при ньому Кірієнко. Ґенерал Табуї, побачивши їх, зауважив мені, що все це, що я йому розказав, треба булоб довести до відома Оберучева, щоби й він допоміг Комітетові. На це я відповів, що Оберучев найбільше й найліпше поінформований в плянах і праці Ґенерального Комітету, але будучи страшним принціповим ворогом українізації армії, виступає завжди проти неї, все плутає та перешкаджає пляномірности праці Комітету й дезорґанізує ввесь український військовий рух, провокуючи його на прояви непотрібної нервовости. Тому Комітет гадає, що один з перших факторів на шляху дальшого нормального ходу українізації армії повинно бути усунення Оберучева з Київа.

Ґенерал Табуї на це нічого не відповів, але висловив бажання познайомитись близче з працею Ґенерального Комітету та з другими його членами і з окрема з С. Петлюрою.

На це я відповів, що Комітет буде радий вітати у своїх стінах французького ґенерала, в кожний час, коли він того забажає. Ґенерал Табуї відповів, що він не може довго залишатися в Київі, а тому прохав би дозволу бути завтра ранком у Комітеті. Звичайно, я радо запросив його.

Після цього ми розпращались. Ідучи через галю до виходу, нам довелося проходити повз Оберучева й Кірієнка, що стояли недалеко дверей, увесь час поглядаючи з незадоволеним здивованням в наш бік. У мене промайнула думка пройти мимо них, не замітивши їх, але це мені здавалося незручною демонстрацією в чужому помешканню, тим більш, що це не пройшлоб без уваги полковника Пеле і консуля, які нас проважали. Довелось, насилуючи себе, подати в останній раз Оберучеву і в перший та останній раз Кірієнкові свою руку.

На другий день, 26. вересня в 9½ год. ранком до Ґенерального Комітету прибув ґен. Табуї в супроводі полков. Пеле. Стрічений четою почесної варти від 1-го українського запасового полку, ґенерал привітав її.

Прийняття ґенерала відбулося усією президією Комітету на чолі з Петлюрою.

Ґенерал Табуї пробув у Комітеті біля двох годин, розпитуючи більше докладно, ніж учора, про українізацію війська й обставини, в яких вона відбувається. Тут він виявив глибоке зацікавлення нею не тільки з боку чисто військового, але й політичного.

Пращаючись, ґенерал Табуї висловив свою подяку за інформації, обіцяв свою підтримку в заходах комітету й прохав тримати з ним більше тісний контакт, що було здійснено комітетом через свого представника при штабі південно-західного фронту, капітана М. Удовиченка.

Зокрема полковник Пеле звернув свою увагу на офіційний „Вістник Українського Військ. Ґенер. Комітету" й висловив бажання, щоби в ньому містились інформації в справах, що торкаються англійських та французьких військ, а також взагалі про справи союзників, обіцюючи в цьому свою допомогу.

Я тут спинився на цих фактах, щоби дати до зрозуміння, чому на відкриттю 3-го військового зїзду були присутніми представники французькі й румунські, а також, щоби подати до відома, що зносини Франції з українською революційною владою почалися ще до большевицького панування. Тому ясно, що вони мали причиною своєю не тільки неґативне відношення союзників до большевиків, а очевидно мали під собою якийсь ще инший ґрунт. Ці військово-інформаційні зустрічі нарешті привели до офіційних зносин урядів Франції та Анґлії з урядом України, або як принято казати: Франція та Анґлія визнали Україну „де факто".

Тут не зайвим буде навести ті документи, якими було доведено до відома Центральної Ради про акредитовання при Ґенеральному Секретаріяті офіціяльних представників від Анґлії та Франції, себ то про офіціяльне визнання ними Української Нар. Республіки.

Ось ці документи, в перекладі з французької мови:

1) „Ґенерал-Комісар Республіки. Французька Республіка. Київ, 21. грудня 1917 — 3. січня 1918 р. Ґенерал Табуї, Комісар Французької Республіки при Уряді Української Республіки. Пану Ґенеральному Секретареві Закордонних Справ Української Республіки. Пане Ґенеральний Секретаре! Маю честь прохати Вас довести до відома Уряду Української Республіки, що Уряд Французької Республіки призначив мене, яко комісаря Французької Республіки при Уряді Української Республіки. В наслідок цього, я прохаю Вас повідомити мене, в який день і час я зможу скласти мою урочисту офіційну візиту голові Уряду. Прошу приняти, Пане Ґенеральний Секретаре, запевнення в моїй глибокій пошані. Табуї".

2) „Ґенерал-Комісар Республіки, №: 11. Французька Республіка. Київ 29 грудня 1917 — 11 січня 1918 р. Ґенерал Табуї, Комісар Французької Республіки. Панові Ґенеральному Секретареві Закордонних Справ Уряду Української Республіки. Пане Президенте! Бажаючи затвердити свої дружні наміри що до Української Республіки, Уряд Французької Республіки повідомив мене телеґрафічно (єдиний засіб сполучення, котрий тепер істнує), що він признаває мене представником Французької Республіки при уряді Української Республіки.

„Вже скоро рік, як я перебуваю на території України. За цей час я мав нагоду простудіювати історію старої України. Я з увагою слідкував за розвитком її національного руху й я міг сконстатувати зусилля, виявлені Українською Републикою в цілях утворення та затвердження моральних і фізичних сил, необхідних для орґанізації Держави. За всім цим я слідкував з цікавістю, яка що раз збільшувалась і я щасливий та гордий, Пане Президенте, бачити, що сьогодня цей інтерес не є тільки персональний, бо призначуючи мене представником, Уряд Французької Республіки ухвалює мої заходи й уповноважує мене продовжувати офіційно ті прекрасні відносини, котрі вже утворилися між нами. Я приношу Вам офіційне запевнення в тім, що Франція, котра перша робить цей рішучий крок, підтримуватиме всіми своїми силами Українську Ріспубліку в тих зусиллях, яких вона вживе, щоб продовжувати свій хід по шляху, який накреслили собі союзники й на котрому вони йтимуть і на далі без вагань у повній свідомости своїх прав і обовязків відносно демократії цілого світу і людськости.

„Особисто я віддамся цьому завданню з усією енерґією салдата з серцем Француза, рахуючи від сьогодня, що Франція увійшла в офіційні зносини з Україною. З огляду на швидкий хід подій і для того, щоб не губити часу, маю честь прохати Вас дати мені відповідь на це, яко мога швидче. Табуї".

(Дальше буде)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Пластовий Фестин.

В Ню Йорку при 106-ій вулиці істнує та доволі гарно розвивається українська діточа школа, в якій учиться около 60 наших дітей.

За стараннем Управи сеї школи та при помочі учителя зорґанізовано з тих дітей два відділи українських пластунок і пластунів, разом 40 членів, по половині дівчат і хлопців. Всі вони мають гарні пластові однострої, свої прапори і т. п.

І вже в неділю, 17 червня ц. р. заходами сеї школи відбувся „Перший Пластовий Фестин" в ческім парку в Асторії. Хотяй в ту неділю було в Ню Йорку аж чотири „пікніки", то мимо цего в фестині взяло участь понад 800 гостей.

В програму фестину входили між іншим і вільноручні пластові вправи.

Точно о 6-ій год. пополудни пластовий сурмач дав сиґнал до збірки. Можна було заважити звинність і карність молодого козацтва, як воно в одній хвилі уставилося в два рівні ряди з малиновими та американським прапорами, готове до походу.

Під проводом учителя та при звуках добірної музики похід рушив на салю. На салі спокій і порядок. Задля браку місця руховики вставились до вправ трійками. Перед вправами забрав слово учитель гр. Задорецький. В коротких словах представив він значіння Рідної Школи в Америці та підніс вагу пластових орґанізацій при Школі. Взивав громадян до устроєння загального шкільного фестину усіх шкіл в Ню Йорку і околиці, що далоби спромогу нашій дітворі бодай раз в рік зійтись разом та переконатись про свою силу. Такий фестин бувби рівнож свого рода маніфестацією перед чужими, а своїх переконавби, що Рідна Школа живе і розвивається, що наша дітвора не пропаща.

До вправ виступили перші дівчата пластунки, котрі виконали чотири гарні і досить трудні вправи. Також і хлопці пластуни вивязались похвально і зі своїх чотирох козацьких вправ. По короткій вправі обох відділів саля греміла від гучних оплесків.

По закінченню вправ знято фотографію, яка буде уміщена в календарі У. Н. Союза на слідуючий рік.

При кінці вартоб згадати, що такі фестини приносять людям далеко більші моральні користи як звичайні наші „пікніки", де крім гулятики, пиятики а густо-часто і бійки нічого більше нема.

Учасник.

ПОДЯКИ

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку У. Н. Союзови за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50.00, які мені дадуть змогу лічитись з грудної недуги. Рівнож дякую місцевим урядникам від. 300 з Джанставн, Па.

Антін Кость,
Гамбурґ, Па.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за виплачення мені посмертного по моїм мужеви в сумі $500.00.

Хоч мій чоловік належав і до других запомогових орґанізацій, але ні одна з них не поспішила так скоро як У. Н. Союз. Тож підношу клич до тих, що ще не стоять в У. Н. Союзі, вступати до него, як до першої і найповажнішої української орґанізації, котра в лихих часах дасть найскоршу поміч. Разом з тим складаю подяку урядникам понизше згаданого товариства та членам, що взяли участь у похороні.

Юлія Турек,
члениця від. 326 У. Н. С.,
в Авока, Па.

Чужинець (до дівчини): Чи тут у вашому селі всі дівчата такі гарні, як ти?

Дівчина: Не знаю... я дивлюся на хлопців!

ЗІ СПОРТУ Й ГИГІЄНИ.

Залізняк побідив Фріберґа.

День 23. червня буде для Залізняка пропамятним днем не тому, що він відніс побіду над Фріберґом, але тому, що українські нюйорські бизнесмени, любителі борницького спорту, наділили Залізняка шарфою й золотою медалею. Для Залізняка бувби найбільше памятним днем, колиб він боровся о шампіонат світа, до чого воно вже йде, бо досі Залізняк кладе всіх борців, котрих тільки нюйорська атлетична комісія йому настановляє. Боротьба Залізняка з Фріберґом була дуже інтересна, хоч Фріберґ уживав недозволених способів, щоби тільки положити Залізняка, а сей за кождим таким способом кидав Фріберґом, як тільки хотів, чим дав доказ, що він приготований до всяких способів Фріберґа. По 56 мінутах боротьби Залізняк поклав Фріберґа на лопатки, а публика устроїла йому велику овацію; на арену посипалися цвіти і капелюхи, аж алетична комісія була змушена повідомити публику, щоби перестала се робити, бо інакше вони будуть змушені застановити змагання. З овацій видно, що Залізняк що раз то більше здобуває собі симпатиків, тому, що Пайонір Спортінґ Клюб на 24. улиці був переповнений по береги.

М. П.

НЕВИДИМИЙ МОТОР СЕРЦЯ.

Серце є найважніщою частиною орґанізму. Працює неструджено як день так ніч без перерві, без відпочинку. **Вже перерва кілька секунд вистарчає зовсім, щоби спричинити смерть цілого орґанізму.** Патольоґічна смерть, цебто смерть спричинена недугами, слідує з правила наслідком недомагань серця.

Тому то дослідам праці серця вже віддавна присвячували богато уваги. Переконалися вже давно, що серце, виняте з орґанізму, т. зв. **ізольоване серце, бється дальше.** Найлекше бачити це можна на жабячім серці. Серце жаби, виняте з орґанізму і поміщене у відповіднім відживляючім плині, бється годинами, а навіть цілими днями. При цьому скорч і роскорч серця є зовсім нормальні, так як за життя орґанізму, і можна їх зовсім вигідно обсервувати. Передовсім сильно і найтревалійше вдаряє та часть серця, де входить жила (у жаби). **Яка таємна сила є мотором ізольованого серця, котре прецінь не є в ніякій звязи з рештою орґанізму, а все таки бється — не вміли відповісти.** Є дві теорії, які старалися вияснити це феноменальне явище, але ніодна не пояснює як слід того питання. Факт, що серце ізольоване, цебто позбавлене злуки з рештою орґанізму, бється дальше, дуже цікавив учених, Тому віддавна старалися вияснити це зявище. Одні, виходячи зі заложення, що всі побуди до руху в живім орґанізмі є нервового походження, догадувалися, що **і в серці є окремий нервовий уклад,** котрий побуджує скоординований рух серцевого мязу.

Проф. Габерлянд (фізіольоґ з Інсбрука) у ізотичнім розтворі кухонної соли завісив пару жабячих серць і серця пульсували ритмічно. На своє здивування переконався Габерлянд, що та невидима сила, яка порушає серце, уділилася водній купелі, в котрій ті були завішені. А саме инші серця, вже зовсім старі, поміщені в тій купелі, зачинали бити, рівномірно і ритмічно. **Ті самі серця, котрі здавалися вже від кількох днів неживими, в инших соляних купелях віддавна вже не били, оживали каново й зачинали знову бити, як лише дано їх до плину, в котрім було инше, живе серце.**

Найправдоподібніше, що деякі части серця виділюють спеціяльні субстанції, які власне спричинюють те оживлення. Ті хемічні звязки належать до ряду т. зв. **гормонів.** Гормони є то хемічні звязки, переважно незнаної нам досі будови. Гормони ці управильнюють переміну матерії, ділають побуджуючо, зглядно гальмуючо. Майже всяку діяльність орґанізму управильнюють ґормони. І діяльність серця управильнює спеціяльний гормон. Досі про той гормон мало що звісно. Як переконався Габерлянд, розчин соли, у якім міститься той гармон, можна переварити, а таки не втратить своїх відживляючих примет. Або иншими словами, **гормон відпорний є на ділання температури.** То прикмета спільна для всіх гормонів. Дальше звісно є, що гормон той не належить до білкових тіл, бо розпускається в алькоголю. Але не належить і до товщів, бо не розпускається в етері.

Незалежно від Габерлянда переводив Леві досліди над діяльністю серця. Він переконався, що нерв, побуджуючий серце, подражнений може виділяти спеціяльну субстанцію. Леві побуджував нерв, який прискорює биття серця. Опісля містоту цього побудженого серця впроваджував до якогось иншого серця, що било правильно і переконався, що серце це зачинало бити в прискореному темпі. Подібні висліди одержав, подразнюючи нерв, який звільнює биття серця. Демур переконався, що водний витяг (екстракт) із песячого серця побуджує до биття серце крілика.

Можливо, що в недалекім часі вчені зуміють одержати в чистому стані субстанції, яких медицина могтиме уживати у випадках, коли серце відкаже нам свого послуху.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НАНТІКОК (РОН), ПА. Бр. Преобр. Спаса, від. 29, повідомляє своїх членів, що на мітінгу запала ухвала, що кождий член має взяти участь у поході дня 4. липня у Вілкс Бері. Член, котрий не візьме участи в поході, підлягає карі 5 дол. Відїзд з Гановер до Вілкс Бері буде в год. 11. перед полуднем, в середу, 4. липня. Кождий член має мати українську ленту. Также повідомляється, що дня 8. липня відбудеться братський півірчний мітінґ в гали церковній, в год. 2-гій пополудни. Члени, котрі довгують, мають поплатити свої вкладки, бо можуть бути суспендовані. Контр. комісія здасть своє справозданне. — Василь Блюй, предс.; Андрій Хромчак, кас.; Мирон Сокольський, писар.

— Що то є дефіцит?

— Дефіцит то є це, що чоловік ще має, коли вже нічого не має.

Др. Олександер Смакула.

АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ПЕРЕЛЕТ*).

У безнастанній боротьбі з природою здобуває людина крок за кроком нові успіхи. Те, про що ще недавно ніхто й не мріяв, стає дійсністю. Чи-ж можна було тому яких трицять літ сподіватись, що людина зможе на віддаль кількох тисяч кільометрів слухати музики, говорити, а то й бачити? Для нас сьогодні це зовсім звичайна й самозрозуміла річ. Так само мабуть і сам Блеріо, перелітаючи канал Ля-Манш, не думав, що за яких двацять літ можна буде перелетіти цілком вигідно й безпечно за сімнацять годин з Берліна до Мадрида. Літак і радіо — ось два головні здобутки за останнє чвертьріччя.

Минулорічні спроби перелетіти літаком через Атляптійський океан увінчались успіхом, але тільки в одному напрямі, а саме з Америки до Европи (перший перелетів Линдберґ). Перелет у протилежну сторону закінчився тоді безуспішно. Та не зважаючи на минулорічні жертви, цієї весни почались вже нові спроби, але й цим разом закінчились вони траґічно: англієць Гінчкліф та міс Мекай пропали безслідно. Німець Кель вилетів ще 27. березня до Ірляндії і там чекає на сприяючу погоду. (Як відомо, Кель уже доконав перелету з Ірляндії до Америки на літаку „Бремен". — Ред.).

Чомуж властиво так важко перелетіти Атляптійський океан? Які трудноші приходиться побороти? Труднощів є богато. Найголовніше це мотор. Мотор літака мусить бути так збудований, щоби при якнайменшім тягарі мав як найбільшу видатність. Всі части мотора мусять бути з найсильнішого матеріялу, але тому, що мотор має дуже велику видатність, вони скоро зуживаються. І дійсно треба мати щастя, щоби мотор працював безупину понад сорок годин, потрібних для перелету. Зіпсується мотор, то літак опиняється на протязі кількох секунд, а в найкращому разі кількох хвилин, на воді. Коли до цього танки ще повні бензини, літак негайно поринає; у протилежному разі може ще деякий час удержатись на поверхні, але хвилі в короткому часі його розбивають. Злетіти з води — розуміється — для сухопутнього літака неможливо.

Чомуж у такому разі не уживають до перелету більшемоторових літаків? Як відомо, пасажирський рух послугується головно такими літаками. Колиб тоді один мотор зіпсувся, можна при помочі другого долетіти до мети. Можливе, що в найблизчому часі вдасться такого літака збудувати, але тепер це важко. Більшемоторовий літак працює більше неекономно, як одномоторовий і через це не міг би взяти зі собою відповідної скількости бензини. Тому для атляптійського перелету лишається покищо тільки одномоторовий літак.

Другим важним чинником для перелету це погода. По причині низького атмосферичного тиснення в околицях Ісляндії панують над Атляптійським океаном переважно західні вітри. Навіть тоді, коли над землею панує східний вітер, у вищих верствах атмосфери віє західний вітер. Отже коли при перелеті з Америки до Европи натрапить летун на східний вітер, то потребує лише піднестись на яких дві тисячі метрів вище, а там дістане вітер у плечі. При перелеті в протилежну сторону такої вигоди нема, а навіть навпаки: коли внизу віє західний вітер, то його горою вимину ти годі, бо він там ще сильніший. Коли нпр. літак летить із скорістю 160 кільометрів на годину, а скорість вітру в ту саму сторону виносить 40 кільометрів, то обі скорости додаються й літак летить тоді 200 кільометрів на годину. При такому самому протилежному вітрі скорість літака виноситиме тільки 120 кільометрів на годину. З цього бачимо, в якій мірі звязаний перелет з напрямом вітру.

Крім вітру відограє досить важну ролю мряка та мороз. Здовж східного побережа Північної Америки плине відлом лябрадської струї й спричиняє значний спад температури. Східний воздух, огрітий гольфштромом, над побережжам нагло остуджується і повстає т. зв. „нюфундлендська мряка". При спаді температури понижче зера осідають охолоджені краплі мряки на літак і замерзають. Це накопичення леду може довести до того, що літак змушений осісти на море. Але й без цього мряка дуже шкідлива, а то тому, що тоді годі летунови контролювати рівновагу літака й місце положення. Саме тому до цього часу не поширився нічний пасажирський лет на суші. (Досі істнує одинока на світі нічна пасажирська лінія Берлін—Данціґ—Кенінґсберґ та проектується друга Берлін-Ганновер).

Для встановлення горизонту, а затим і рівноваги в ночі або серед хмар та мряки послугуються літаки в останніх роках „ґіроректором", себто апаратом, збудованим подібно як кружільний компас, що дає летунові штучний горизонт, після якого можна встановити рівновагу літака. При помочі змислів зовсім не можна означити рівноваги. Місце літака дається означити при помочі двох радіотелеграфічних стацій і то з точністю на два кільометри і це є одинока метода, на основі якої може орієнтуватись летун серед хмар або мряки, як також у ночі. Спускатись униз серед темряви дуже небезпечно, особливо коли незнана околиця: літак може дуже легко зударитись зі землею. Щоби цього оминути, техніки працюють саме над новим апаратом „ехольот", який дасть змогу летунови встановити кожної хвилини відступ між літаком і землею. Такий апарат оснований на відбитті акустичних хвиль від землі, які дає вистріл із літака, подібно, як це віддавна вживається для означення морських глибин, при чому корабель підчас помірів не потребує зовсім зупинятись. Наскільки „ехольот" дасться принорови ти для літаків, покаже мабуть уже найближче літо.

Проста дорога з Ірляндії до Північної Америки не дуже надається для перелету з причини противних вітрів. Зате два інші шляхи є під метеорольоґічним оглядом далеко вигідніші. Один шлях полудневий через Азори є, правда, далеко довший, але зате північно-східні пасати, які панують у цих сторонах, улекшують значно перелет. Другий, північний шлях через Шотляндію, Ісляндію та Ґренляндію. Тут східні вітри частіші й є можливість для літака в разі потреби зійти на сушу. Зате треба рахуватися в тих сторонах з низькою температурою, мрякою та зрадливою погодою.

Як бачимо, справа атляптійського перелету дуже трудна й виринає питання: навіщо перелет здався. Летунський рух розвинувся в західній Европі до того степеня, що його поширення на Атляптійський океан є питанням дня і цей перелет треба вважати вступним етапом до поширення летунського руху на цілу земну кулю. Минулого року було в самій Німеччині 74 воздушних ліній, а з того 34 закордонних. Із Міляно вибрався ґенерал Нобіле до лету цепеліном на північний біґун. Др. Екенер закінчує у Фрідріхсгафені будову нового величезного цепеліна, а найближчого літа плянується відчинити постійну воздушну лінію при помочі цепеліна між Севіллею і Буенос Айрес. За кілька місяців, а може й тижнів можна сподіватися ще богато інших несподіванок. Ось недавно роблено в Касселі спроби з дочепленими безмоторовими літаками до літака з мотором і висліди вийшли дуже добре. Можна сподіватись, що внедовзі летючий поїзд зможе відчіплювати поодинокі „вози" на відповідних стаціях та при цьому не потребуватиме сам зупинятись. Ба, що більше, в останніх місяцях збудовано літак, якого мотор має послугуватись електричною енерґією воздуху.

Літак стає на наших очах одним із засобів комунікації. Успіх його залежить головно від надзвичайної скорости, яку в найближчих роках удасться ще значно збільшити. Подорож з Берліна до Москви залізницею тріває 60 годин, а літаком всього 14 годин. До цього треба додати, що пасажир може вигідно оглядати околиці, які давніше міг хіба бачити тільки в фільмі. Чиж є яка друга нагода пізнати краще Европу?

Подібно, як перед сто роками залізниця випередила почтовий віз, а за тим пішов скорим темпом розвиток науки, техніки та господарства, нині побиває залізницю літак і цепелін і ми стоїмо на передодні нової доби.

*) Стаття ця написана ще перед успішним летом „Бремен-у" з Европи до Америки і тому цей лет у ній не обговорений, але тим не втратила вона своєї вартости, бо обговорює величезні труднощі такого лету і через те стала тепер ще актуальнішою. — Ред.

ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ МАЛП.

Між малпами трапляються нераз такі талановиті, що про них говорить світ, а журнали подають їх світлини. Так нпр. одна мудра малпа побачила себе вперше в зеркалі. Перелякалася насамперед, потім сплюнула до зеркала на власний образ; а що зеркало і постать, відбита в ньому, боронилося, то малпа стала кидати камінням. А що зеркало не боронилося зовсім, малпа вспокоїлася, знову готова до бою, колиб хтось із окруження вернувся і порушив зеркало. Зпоміж шимпанзів славний був свого часу шимпанз із ляйпціґського зоольоґічного саду. Він дуже зручно їв, умів мити доливку, писав на таблиці і знав, що треба її обернути на другу сторону, коли одна була вже записана. Шимпанз цей чесався перед зеркалом, шив, їздив на байсиклі, вправляв крісом, умів зпоміж ключів найти той, яким відчиняв свою клітку, вмів танцювати, грати на скрипці. Всі тісамі штуки знав теж шимпанз із дрезненського зоольоґічного саду, ще й до того вмів грати в круглі. Цікавий був шимпанз із віденського звіринця, званий Конґо. Він помагав спроваджувати до клітки малпи, що бігали на волі, мив великі шиби у вікнах і пристрасно пив мінеральну воду. Вистарчило, щоби побачив фляшку тої води, а зараз викрадав її і випивав. Шимпанка Мафога лежала в клітці тяжко хора. Коли її дозорець в останнє зявився у клітці, Мафога останками сил обняла його за шию, а не робила цього зовсім за чотири тижні недуги. Сильно пригорнула його до себе, начеб хотіла подякувати за це, що ходив коло неї і що так був привязаний до неї. Потім згинула. Малпи на свободі поводяться зовсім інакше ніж ті, що виступають у цирках чи варієте. Циркові малпи виробляються на дуже зручних, але ця зручність доказує більше зручність тих, хто їх тресував, ніж їх інтеліґенцію. Малпа „конзуль" уміла ходити у фраку і циліндрі, пила шампанське вино, писала на машині до писання і знала ще богато інших дуже трудних штучок, чим доказувала неабиякі здібности.

Гумор і сатира.

УГРОРУСЬКИЙ „УМНІК"

Хороша ґазетка „Правда".

Не московська „Правда".

Ні. Угроруська. В якій правди нема і не знаю, чи була коли.

А головне, отая „Правда" має дуже розумних дописувателів. Такі розумні, такі розумні, що так і хочеться спитати: „Що вони маленькими їли?"

Звичайна їх робота полягає в задурюванню своїх читачів, які, читаючи цю московську шматоньку, блимають очима, як баран на аптику. За те їх почуття гордости росте. Якже, вони не мужичою, якоюсь там українською мовою ґазетки читають, а московською.

Доволі їм мужиками бути — панами ліпше.

Так от приблудився до тої „Правди" якийсь московський „знавець української преси", але такий розумний, що аж жаби про нього крякають.

І де він тільки вилупився. Все знає, навіть то, чого на світі нема.

Одна біда з ним. Коротку память має. Видно, чи переучився, чи недоучився. Зате язик такий довгий та верткий, що й за зуби не чіпляється.

От вивалив той „умнік" язика, мов пес в холодку та й січе, та й січе.

А Українцям аж холодно робиться.

Не зі страху, а від тих багацтв, що Петлюра з України вивіз та за які пропаґанду Українці ведуть.

Бідний співредактор „Правди"! Він і не знав, що „Тризуб" за польські гроші виходить, а „Нове Життя" за чеські. За чим дивляться тільки голові редактори. Випишіть йому „Свободу", хай читає, то може хоч память приверне, яку загубив „среді велікаво рускаво народа". А як забув по українському, або не знав зовсім, подаруйте йому „Словар Української мови" Грінченка, котрого признала московська академія наук.

Не можнаж так чоловіка лишати. Ще до нещастя заведете. Память — то дуже важна річ. Може й редакцію забути, або карпаторосів, — що тоді буде?

А так він дуже розумний.
Тільки памяти бракує.
І що він маленьким їв?
Ви не знаєте, пани редактори неправдивої „Правди"?

Василь Шкода.

—o—

— Ти чого плачеш?

— Бо мене хлопець набив!

— Котрий?

— А той із закровавленим носом!

—o—

Вуйко вже якийсь раз врятував свого сестрінка з критичного фінансового положення. Та ось ще раз мусів „рятувати". Дав йому 50 долярів, сказав що це вже останній раз і дав таку науку: „Мій любий, так як ти жиєш, то не є ніяке життя. Людина повинна подумати й над тим, що колись мусітиме здати рахунок із того, як жила. Бачиш, як прийде день смерти, я могтиму сказати собі: Я спокійно замикаю очи, я не був грачем, не був пяницею, у бизнесових справах був я чесною людиною, не був розпусником і ніколи не зрадив моєї жінки".

— Скажіть, вуйку, — відповів на це сестрінок — чиж то оплатиться задля того одінсенького дня поносити таку жертву?

—o—

В товаристві балакали на тему опери „Кавалерія рустікана". Один із бесідників не хотів вірити, що то була правда, що на Сицилії при обіймах кусають в ухо, а з того приходить до бійки на ножі.

— Не кажіть цього, це таки правда. Яж сам був на Сицилії, то мене весь час щось кусало.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

